

I. Par Iekšlietu ministrijas priekšlikumiem fiktīvo uzņēmumu reģistrācijas novēršanai

2012.gada 13.jūnijā notika Uzņēmumu reģistra Konsultatīvās padomes nozaru sēde,¹ kurā ņēma dalību arī Valsts policijas un Iekšlietu ministrijas pārstāvji un piedalījās tiesību un policijas eksperti, kā pieaicinātie eksperti, tai skaitā arī Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētāja, profesore Ilma Čepāne. Padomes sēdē tika izskatīts jautājums par komersantu reģistrāciju juridiskajās adresēs, viltojot nekustamā īpašuma īpašnieka parakstu piekrišanā juridiskās adreses reģistrācijai. 2012.gada 3.septembrī Iekšlietu ministrija ir vērsusies Uzņēmumu reģistrā ar priekšlikumiem kā novērst fiktīvo uzņēmumu reģistrāciju un uzskata, ka priekšlikumos ietvertie preventīvie pasākumi maksimāli samazinātu prettiesisku seku iestāšanās iespējas. Vēstulē tiek norādīts uz iespējamajiem problēmu risinājumiem:

''1) Iekšlietu ministrija atbalsta Uzņēmumu reģistra priekšlikumu veikt grozījumus Komerclikumā, kas paredzētu iesniegt Uzņēmumu reģistrā tikai notariāli apliecinātu vai ar drošu elektronisko parakstu parakstītu nekustamā īpašuma īpašnieka piekrišanu komersanta un citu juridisko personu (biedrību, nodibinājumu, partiju u.c.) juridiskās adreses reģistrācijai;

2) Gadījumos, kad ir iestājies kriminālatbildības noilgums, persona, kuras tiesības ir aizskartas un/vai Uzņēmumu reģistrs, var vērsties pie valsts atzīta eksperta, lai saņemtu atzinumu par viltota paraksta faktu par strīdus dokumentu. Tādējādi tiktu nodrošināta personas tiesību aizsardzība gadījumos, kad likums liedz policijai uzsākt kriminālprocesu tā noilguma dēļ. Šādos gadījumos gan būtu jāparedz papildus valsts budžeta līdzekļi ekspertīžu veikšanai ārpus kriminālprocesa ietvariem;

3) Nepieciešams stingrāk kontrolēt personas, kas iepazīstas ar reģistrācijas lietām, piemēram, interesentam ir jāuzrāda personas apliecinātais dokuments, un viņa vārds, uzvārds un personas kods tiek reģistrēts žurnālā. Tādējādi varētu izvairīties no gadījumiem, kad persona, nosaucot citu vārdu un uzvārdu, var iepazīties ar komersanta lietām un iegūt informāciju dokumentu viltošanai;

4) Dokumentu reģistrācijas laikā vai laikā, kad komersants vai viņa pārstāvis iesniedz dokumentus Uzņēmumu reģistrā, šo personu uzrādītos personu apliecinātos dokumentus nepieciešams nokopēt un uzglabāt. Kā arī Uzņēmumu reģistrā nebūtu iesniedzami dalībnieku, akcionāru un sabiedrību padomes, valdes pieņemto lēmumu protokolu izraksti, bet tikai oriģināli, pēc kuriem nepieciešamības gadījumā, ja radušās aizdomas par izdarītu noziedzīgu nodarījumu, būtu iespējams veikt grafoloģisko ekspertīzi;

5) Ņemot vērā to, ka, lai iesniegtu dokumentus reģistrācijai, pilnvarojums nav nepieciešams, izskatīt iespēju veikt Uzņēmumu reģistra klientu fotografēšanu tieši laikā, kad tie ierodas Uzņēmumu reģistra telpās, lai veiktu konkrētas procedūras, kā arī nodrošināt Uzņēmumu reģistra klientu apkalpošanas zālē veiktās videonovērošanas laikā iegūto datu uzglabāšanu pēc iespējas ilgāku laiku, lai atvieglotu izdarītu pārkāpumu atklāšanu.''²

¹ Sēdes materiāli pieejami: http://www.ur.gov.lv/faili/KP_Darba%20kartiba_un_materiali.pdf;
<http://www.ur.gov.lv/faili/KP%20protokols-1-13.06.2012.pdf>

² Latvija Republikas Iekšlietu ministrijas 2012.gada 30.augusta vēstule Nr.1-38/2489

II. Kurā pamatkapitāla palielināšanas procesa laikā ir jābūt spēkā mantiskā ieguldījuma novērtējuma atzinumam (lēmuma par pamatkapitāla palielināšanu pieņemšanas brīdī, mantiskā ieguldījuma izdarīšanas brīdī vai abos)?

Uzņēmumu reģistrā saņemts kapitālsabiedrības pieteikums par pamatkapitāla palielināšanu. No pieteikumam pievienotajiem sabiedrības pamatkapitāla palielināšanas noteikumiem redzams, ka pamatkapitāls palielināts ar mantisko ieguldījumu. Mantiskā ieguldījuma novērtējums sastādīts pēc lēmuma par pamatkapitāla palielināšanu pieņemšanas.

Saskaņā ar Komerclikuma 154.panta pirmo daļu, mantisko ieguldījumu novērtē un atzinumu par to sniedz persona, kura iekļauta mantiskā ieguldījuma vērtētāju sarakstā. Komerclikuma 154.panta trešās divi prim daļas otrajā teikumā noteikts, ka atzinumam par mantiskā ieguldījuma novērtēšanu ir jābūt spēkā arī dienā, kad tiek parakstīts dibināšanas līgums vai pieņemts lēmums par pamatkapitāla palielināšanu. Likuma mērķis ir nodrošināt pamatkapitāla noseģšanu ar adekvātu mantisku vērtību, lai to varētu panākt mantiskā ieguldījuma novērtējums ir jāveic pēc iespējas tuvāk mantiskā ieguldījuma izdarīšanas brīdim, jo mantiskā ieguldījuma priekšmets ar laiku var mainīt savu vērtību³. Tāpēc likumdevējs ir noteicis noteiktu termiņu atzinuma par mantiskā ieguldījuma novērtēšanu izmantošanai pamatkapitāla apmaksai. Arī Eiropas Padomes 1976.gada 13.decembra Direktīvas 77/91/EEK 10.a panta 2.punkta a) apakšpunktā kā viens no ieguldījuma novērtēšanas nosacījumiem ir noteikts, ka ieguldījuma patiesā vērtība ir noteikta dienā, kas ir ne vairāk kā sešus mēnešus pirms attiecīgā aktīva faktiskās ieguldīšanas dienas. No tā izriet, ka ieguldījuma patiesā vērtība nav obligāti jānosaka pirms dibināšanas līguma noslēgšanas vai lēmuma pieņemšanas par pamatkapitāla palielināšanu. Līdz ar to iespējams galvenokārt svarīgi būtu zināt, kāda ir mantas vērtība ieguldījuma brīdī, nevis dibināšanas līguma noslēgšanas vai lēmuma pieņemšanas par pamatkapitāla palielināšanu pieņemšanas brīdī.

Ņemot vērā minēto, pastāv šaubas, vai Komerclikuma 154.panta trešās divi prim daļas otrā teikuma vārdiskā izpausme atbilst izvirzītajam mērķim. Proti, vai normas mērķis ir bijis neatzīt atzinumu, kas sastādīts pēc lēmuma par pamatkapitāla palielināšanu ar mantisko ieguldījumu pieņemšanas? Varbūt Komerclikuma 154.panta trešās divi prim daļas otrais teikums ir attiecināms tikai uz tādiem gadījumiem, kad mantiskā ieguldījuma novērtējums ir izdarīts pirms dibināšanas līguma noslēgšanas vai lēmuma pieņemšanas par pamatkapitāla palielināšanu? Ja gadījumā atzinumu par mantiskā ieguldījuma novērtēšanu var sastādīt arī pēc lēmuma par pamatkapitāla palielināšanu pieņemšanas, vai būtu nepieciešams izdarīt precizējošus grozījumus Komerclikumā?

³ Strupišs A. Komerclikuma komentāri III B daļa. Komersanti XI sadaļa. Kapitālsabiedrības (134.-184.panti). „A. Strupiša juridiskais birojs” SIA, 2003, 93.lpp.